

MILLIY TA'LIMDA JAHON STANDARTLARI

Xidirova Feruza To'rayevna

ShDPI ona tili va adabiyot mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Xidirovaferuza93@gmail.com

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada milliy ta'limda jahon standartlari bo'lishi va uni takomillashtirish, ta'lim maqsadlari, o'qish mazmuni va uni tashkil etishning metod shakllari yoritilgan.*

***Kalit so'zlar:** Ta'lim tizimi, ta'lim standartlari, milliy ta'lim, individuallashtirish, tarbiyaviy yondashuvlar.*

***Abstract.** This article describes the existence of world standards in national education and its improvement, educational goals, content of study and methodical forms of its organization.*

***Keywords:** Educational system, educational standards, national education, individualization, educational approaches.*

Har bir ta'limda milliy yoki global ta'lim standartlari bo'lishi zarurmi yoki ta'lim eng birinchi navbatda mahalliy va mintaqaviy masalalardan biri bo'lib qolishi kerakmi degan munozarali savollar hali hanuzgacha o'z yechimini topgani yo'q, fikrimcha. Mahalliy madaniyatlar, tillar, urf-odatlar, an'analar va ijtimoiy ehtiyojlar shak-shubhasizki, har bir davlat va millatga xosdir. Milliy yoki global ta'lim standartlari turli mintaqalarda ta'lim sifatining, izchilligining eng birinchi asosiy darajasini ta'minlab berishga yordam beradi. Shu nuqtayi nazardan qaraydigan bo'lsak, bu masala nihoyatda dolzarbdir. Ular umummilliy yoki keng global miqyosdagi kutilayotgan ma'lum bir ta'lim standartlarini saqlab qolishga yordam beradigan umumiy o'rganish maqsadlari va mezonlarini belgilashlari mumkindir.

O‘zaro bog‘liqlik va rivojlanish kuchayib borayotgan hozirgi zamonaviy dunyoda ma’lum darajadagi milliy yoki global ta’lim standartlariga ega bo‘lish albatta har bir davlat ta’limida muhim ahamiyat kasb etadi deb o‘‘alayman, shubhasiz ta’lim tizimidagi harakatchanlik va malakalarning tan olinishini osonlashtirishi ham mumkin. Bu talabalarning taqqoslanadigan bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishini ta’minlashi bilan bir qatorda, ularga global mehnat bozorida qo‘rqmasdan raqobatlashish imkonini beradi, bu jihat esa juda muhim hisoblanadi.

Ta’lim standartlari shuningdek tenglik va foydalanish masalalarini ham hal qilishda rol o‘ynashi mumkin. Ayniqsa bugungi kunda xususiy va davlat maktablari, xususiy universitetlar, xususiy akademiyalar rivojlanayotgan bir zamonda ushbu jihat juda dolzarb hisoblanadi. Minimal standartlarni belgilash va bu standartlar barcha talaba, o‘quvchi yoshlar uchun, ularning geografik joylashuvi yoki ijtimoiy-iqtisodiy kelib chiqishidan qat’iy nazar, teng imkoniyatlarni ta’minlash orqali ham ta’lim tizimlari yanada adolatli natijalarga erishishga intilishi mumkindir .

Mahalliy boshqaruv va umumiy ramkalar o‘rtasida muvozonatni saqlash nihoyatda muhim hisoblanadi. Bu mintaqalarda yoki maktablarda o‘quv rejasi va o‘qitish usullarini moslashtirishda o‘quvchilar, talabalar ehtiyojini hisobga olishi muhimdir albatta natija ham shunga yarasha bo‘ladi.

Sifat darajasi, tenglik va global raqobatbardoshlikni ta’minlash uchun umumiy standartlar va ramkalarining afzalliklarini e’tirof etish bilan bir qatorda mahalliy va madaniy umummilliy ahamiyatga ega bo‘lgan qiymatni tan olish muhim bir jihatdir. To‘g‘ri muvozonatni ta’minlash uchun doimiy muloqotlar, hamkorlik va ta’lim tizimlarini doimiy ravishda takomillashtirishga sodiqlik talab etiladi buni inkor etolmaymiz, shunday bo‘lsada, olg‘a intilmog‘imiz zarurdir.

Agarda siz google orqali qaysi mamlakatkar eng yaxshi ta’lim tizimiga ega va nima uchun deb, ma’lumot qidirsangiz, Finlandiya ta’lim tizimi dunyodagi eng yaxshi ta’lim tizimlaridan biri ekanligini bilib olasiz. Buning asosiy sababi shundaki, u yerda ta’lim har bir bola yoki shaxs uchun majburiy bo‘lgan qonun bor va hukumat uni nafaqat qog‘ozda balki amalda ham joriy qilgan, shu bilan birgalikda

maktablarda yaxshi sharoitlarni ham ta'minlagan. Balki shuning uchun o'qituvchilik Finlandiyada eng hurmatli kasblardan hisoblanadi. Bundan tashqari o'qituvchilar va professorlarning ish haqlari Finlandiyadagi boshqa kasblarga qaraganda ancha yuqori o'rinda turadi. Shunday qilib ular foydalanishi mumkin bo'lgan imtiyozlar va bir qancha imkoniyatlarga ham egadirlar. Finlandiyada bog'chalardan tortib to universitetlarga tenglik tamoyiliga rioya qilinadi.

Milliy ta'lim tizimlari, bir davlat yoki millatning o'zining madaniyat, tillar, urf-odatlar va ijtimoiy ehtiyojlariga mos keladigan ta'limni takomillashtirishga yo'naltirilgan tizimlardir. Bu tizimlar, o'quvchilar uchun ma'naviy, intellektual va amaliy tayyorgarlikni ta'minlashni va ularga milliy va jahon standartlariga mos keladigan bilim va ko'nikmalarni o'rgatishni maqsad qiladi. Milliy ta'limda jahon standartlari haqida gaplashiladi, ularning maqsadlari, o'qish mazmuni va uni tashkil etishning metod shakllari haqida tushuncha beriladi.

1. Jahon standartlari va ularning ahamiyati: Jahon standartlari, dunyo bo'ylab ommaviy ta'lim tizimlarida qabul qilingan yagona standartlardir. Ular, o'quvchilar uchun yuqori sifatli ta'limning ta'minlashini, ularga global miqyosdagi bilim va ko'nikmalarni o'rgatishni ta'minlashni maqsad qiladi. Jahon standartlari, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni, harakatchanlikni va tarbiyaviy yondashuvlarni muvozanatni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

2. Milliy ta'lim standartlari: Har bir davlatning milliy ta'lim standartlari o'ziga xosdir. Ular, milliy madaniyat, tillar, urf-odatlar va ijtimoiy ehtiyojlar asosida belgilanadi. Milliy ta'lim standartlari, o'quvchilar uchun milliy identifikatsiyani ta'minlashni, milliy qadr-qimmatni saqlashni va shaxsiy rivojlanishni maqsad qiladi. Bu standartlar, milliy ta'limning asosiy qoidalari, mudofaa va rivojlanishini belgilaydi.

3. Ta'lim maqsadlari: Milliy ta'limda jahon standartlari, o'quvchilarni ma'naviy, intellektual va amaliy tayyorgarlikni ta'minlashni maqsad qiladi. Ular, o'quvchilarni dunyo qarashlariga

tayyorlash, ularni insoniy va jamiyatning qadriyatlariga e'tibor qaratish, ularning o'zlarini amalga oshirish va o'zlashtirish, g'oyaviy va kreativ fikrlashni rivojlantirishga yo'naltiriladi.

4. O'qish mazmuni va uni tashkil etishning metod shakllari: Milliy ta'limda jahon standartlari, o'quvchilar uchun o'qish mazmunini belgilaydi. Bu o'qish mazmuni, fanlar, ko'nikmalar, g'oyaviy va ijtimoiy rivojlanish, tarbiya va boshqa yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. O'qishni tashkil etishning metod shakllari esa yoshlar ta'limi metodikasiga muvofiq belgilanadi, masalan, amaliy mashg'ulotlar, darsliklar, interaktiv darslar va boshqa usullar ishlatiladi.

5. Individuallashtirish:

Milliy tarmoqlarda jahon standartlari va milliy ta'lim standartlari haqida gaplashiladi. Jahon standartlarining o'quvchilarga global miqyosdagi bilim va ko'nikmalarni o'rgatishni ta'minlash, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni ta'minlash va tarbiyaviy yondashuvlarni muvozanatni ta'minlashdagi roli ko'rsatiladi. Milliy ta'lim standartlari esa milliy madaniyat, tillar, urf-odatlar va ijtimoiy ehtiyojlar asosida belgilanadi va milliy identifikatsiyani ta'minlash, milliy qadr-qimmatni saqlash va shaxsiy rivojlanishni maqsad qiladi.

Ta'limning maqsadlari ham taqdim etiladi, masalan, o'quvchilarni dunyo qarashlariga tayyorlash, ularni insoniy va jamiyatning qadriyatlariga e'tibor qaratish, ularning o'zlarini amalga oshirish va o'zlashtirish, g'oyaviy va kreativ fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirish. O'qish mazmuni va uni tashkil etishning metod shakllari ham muhim jihatdir. O'qish mazmuni fanlar, ko'nikmalar, g'oyaviy va ijtimoiy rivojlanish, tarbiya va boshqa yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. O'qishni tashkil etishning metod shakllari esa yoshlar ta'limi metodikasiga muvofiq belgilanadi. Individuallashtirish bu o'quvchilarning o'zlarini rivojlantirish va ularga moslashtirilgan ta'limning ta'minlanishini anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Internet saytlari
2. Kurbanova S. Yozuvchi publitsistikasining taraqqiyot tamoyillari.-Toshkent; Muharrir,2012.-B
3. Azamat Shamsiyev, Ta'lim islohotlari uchun xalqaro standartlar zaruz maqolasi ;Samarqand davlat tibbitot instituti professori, Правда востока gazetasi